5.5.2 Dramatická výchova (nepovinný předmět)

Časové, obsahové a organizační vymezení

ročník	1.A/8	2.A/8	3.A/8	4.A/8
hodinová dotace	2	2	2	2

Nepovinný předmět Dramatická výchova je určen zájemcům ve všech ročnících nižšího gymnázia. Jeho obsahem je rozvíjení znalostí, dovedností a tvořivých schopností v oblasti dramatické a divadelní tvorby s využitím obsahu a očekávaných výstupů doplňujícího vzdělávacího oboru Dramatická výchova podle RVP ZV a s návazností na vzdělávací oblast Umění a kultura podle RVP pro gymnázia. Součástí předmětu je rovněž realizace souvisejících tematických okruhů průřezových témat.

Dramatická výchova je založena na tvořivých a prožitkových činnostech, při nichž žáci prostřednictvím dramatických her a cvičení, improvizací, etud a dalších forem dramatické práce rozvíjejí své komunikační, sociální a tvůrčí dovednosti. Učí se vyjadřovat vlastní myšlenky a pocity, naslouchat druhým, spolupracovat a vnímat různé pohledy na danou situaci. Součástí dramatické výchovy je poznávání základních principů a prostředků divadelní tvorby, seznamování s divadelním uměním, jeho druhy a žánry, jejich využití při tvorbě vlastní a rozvoj schopnosti kriticky hodnotit vlastní i profesionální dramatickou tvorbu.

Dramatická výchova podporuje sociálně osobnostní rozvoj žáků a představuje specificky zaměřený umělecký předmět.

Začlenění průřezových témat: Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova a Mediální výchova. Při jejich realizaci žáci využívají dovednosti získané v dalších vyučovacích předmětech, zejména v českém jazyce a literatuře, dějepisu, občanské výchově, hudební, výtvarné a tělesné výchově.

Žák je veden k tomu, aby se zejména prostřednictvím fiktivních dramatických situací učil jednat a rozhodovat v různých sociálních rolích, nahlížel na danou problematiku z různých perspektiv, uvědomoval si motivy a příčinné jednání. Zároveň si osvojuje základní dramatické a inscenační dovednosti, učí se vstupovat do role a jednat v roli, vyjadřovat myšlenku, charakterizovat postavu a využívat další prostředky dramatické tvorby. Seznamuje se s kulturním dědictvím dramatické tvorby a učí se vnímat a hodnotit její kulturní a umělecké hodnoty.

Hodnocení je v souladu s klasifikačním řádem. Vzhledem k tomu, že se jedná o nepovinný předmět, hodnocení vychází z výsledků aktivity a spolupráce žáků při vyučování.

Výchovné a vzdělávací strategie:

Dramatická výchova je zaměřena na sociálně osobnostní rozvoj žáků a zároveň na rozvoj žáků specifických uměleckých dovedností, především v oblasti vnímání, prožívání a porozumění dramatickému umění. Rozvíjí komunikační, sociální a tvůrčí dovednosti žáků, podporuje jejich schopnost spolupracovat, vyjadřovat vlastní myšlenky a pocity, respektovat názory druhých. Zároveň poskytuje žákům základní vědomosti, dovednosti a zkušenosti, které mohou dále rozvíjet při hlubším zájmu o dramatické umění.

Kompetence k učení

Učitel

- umožňuje žákům učit se prostřednictvím vlastní zkušenosti, prožitku a aktivního zapojení do dramatických činností,
- rozvíjí tvořivost, fantazii a schopnost samostatně hledat řešení dramatických úkolů,
- kultivuje estetické vnímání žáků a jejich schopnost vnímat, prožívat a porozumět dramatickému umění,
- vede žáky k vyhledávání, třídění a využívání informací a k propojování nových poznatků s vlastními zkušenostmi,
- podněcuje žáky k reflexi a sebereflexi vlastní práce i práce skupiny a k využívání zpětné vazby pro další učení,
- motivuje žáky k samostatnému rozvíjení zájmu o dramatické umění a k dalšímu vzdělávání.

Kompetence k řešení problémů

Učitel

- pomáhá žákům rozpoznávat a pojmenovávat problémy a konfliktní situace v dramatických činnostech i v běžném životě,
- inspiruje žáky k samostatnému hledání a ověřování různých možností řešení dramatických úkolů,
- podněcuje k využívání tvořivosti, fantazie a vlastních zkušeností při řešení problémových situací,
- poskytuje prostor pro plánování postupu řešení, rozhodování, přijímání odpovědnosti za vlastní volby a vyrovnávání se s jejich důsledky,
- napomáhá žákům při spolupráci, naslouchání různým názorům a hledání společného řešení v rámci skupiny,
- směřuje žáky k reflexi zvolených postupů, hodnocení výsledků a využívání získaných zkušeností při řešení dalších problémů.

Kompetence komunikativní

Učitel

- vede žáky ke kultivovanému a srozumitelnému vyjadřování myšlenek, názorů, pocitů a prožitků prostřednictvím slovních i neverbálních prostředků,
- rozvíjí schopnost žáků naslouchat druhým, porozumět jejich sdělení a vhodně na ně reagovat,
- podněcuje žáky k aktivnímu zapojení do dialogů, diskuse, dramatických situací a k formování vlastních stanovisek,
- umožňuje žákům využívat různé formy komunikace a přizpůsobovat vyjadřování komunikační situaci a partnerovi,
- podporuje schopnost žáků využívat hlas, řeč těla, mimiku, gesta a vnímat jejich význam v komunikaci,
- učí žáky přijímat a poskytovat zpětnou vazbu, respektovat odlišné názory a hledat vhodné způsoby vzájemného dorozumění.

Kompetence sociální a personální

Učitel

- vytváří prostor pro spolupráci, vzájemný respekt a odpovědnost za společnou práci a její výsledek,
- učí žáky naslouchat druhým, vnímat jejich potřeby, postoje a respektovat odlišnosti,
- posiluje empatii, porozumění prožívání druhých a schopnost nahlížet na situaci z různých hledisek,
- nabízí žákům prostřednictvím dramatických činností možnost přijímat různé role, poznávat vlastní možnosti a bezpečně vyjadřovat své emoce a postoje,
- připravuje žáky na zvládání náročných a konfliktních situací, přijímání odpovědnosti za vlastní jednání a respektování pravidel skupiny,
- směruje žáky k reflexi vlastního jednání, přijímání zpětné vazby a uvědomování si vlastních silných stránek i možností dalšího osobního rozvoje.

Kompetence občanské

Učitel

- předkládá žákům prostřednictvím dramatických situací různé společenské, kulturní a mezilidské problémy a podněcuje jejich zájem o řešení,
- rozvíjí prostřednictvím dramatických činností schopnost vnímat a respektovat různorodost hodnot, názorů, postojů a životních zkušeností druhých,
- podněcuje žáky k posuzování jednání a rozhodování z různých úhlů pohledu a k uvědomování si jejich možných důsledků,
- vytváří prostor pro diskusi o společenských a etických otázkách a pro formulování vlastních postojů při respektování názorů druhých,
- zprostředkovává prostřednictvím dramatické tvorby poznání kulturních hodnot a jejich významu pro jednotlivce i společnost,
- směřuje žáky k odpovědnému jednání, toleranci, respektu k druhým a k uvědomování si vlastní role ve společnosti.

Kompetence pracovní

Učitel

- učí žáky plánovat, organizovat a účelně rozvrhovat vlastní práci při přípravě dramatických činností,
- svěřuje žákům odpovědnost za jednotlivé úkoly a podporuje jejich samostatné a zodpovědné plnění,
- rozvíjí schopnost žáků respektovat stanovené termíny, dotahovat práci do konce a převzít odpovědnost za její výsledek,
- umožňuje žákům tvořivě využívat různé předměty, rekvizity, kostýmy a další prostředky při přípravě dramatických výstupů a inscenací,
- podporuje tvořivý a aktivní přístup k práci, iniciativu, spolehlivost překonávat obtíže a hledat funkční řešení,
- směřuje žáky k realistickému posuzování vlastních schopností, možností a zájmů a k jejich zohledňování při rozhodování o dalším vzdělávání a profesním zaměření.

ROČ.	TÉMA	UČIVO	VÝSTUP Žák:	MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY, PRŮŘEZOVÁ TÉMATA, POZNÁMKY
1/8 - 4/8	Dramatická hra, komunikace a spolupráce	Dramatická hra, její pravidla a principy Verbální a neverbální komunikace Spolupráce, kontakt s partnerem, důvěra a respekt ve skupině	- se orientuje v základních principech dramatické hry, respektuje její pravidla a dokáže v rámci hry reagovat na vzniklou situaci a na jednání ostatních, - využívá základní prostředky verbální a neverbální komunikace, - přizpůsobuje své vyjadřování situaci a partnerovi, - vnímá význam gest, mimiky, postoje, pohybu, hlasu a dalších prostředků neverbálního projevu, - spolupracuje s ostatními při dramatických činnostech, navazuje a udržuje kontakt s partnerem a reaguje na jeho jednání, - respektuje potřeby, názory, hranice ostatních a přispívá k vytváření atmosféry vzájemné důvěry a bezpečí ve skupině,	<u>Mezipředmětové vztahy:</u> Český jazyk a literatura - komunikace, vyjadřování Hudební výchova - hlas, rytmus Tělesná výchova - pohyb, koordinace <u>Průřezová témata:</u> Osobnostní a sociální výchova – Mezilidské vztahy, Komunikace, Kooperace a kompetice Multikulturní výchova - Lidské vztahy

		Skupinová dramatická tvorba a reflexe	- se podílí na skupinové dramatické tvorbě a uplatňuje při ní vlastní nápady, - přijímá a respektuje návrhy ostatních a společně hledají řešení tvůrčích úkolů, - respektuje průběh a výsledek kolektivní práce a dokáže vyjádřit svůj názor a zkušenost.	
	Psychosomatické dovednosti a dramatické vyjádření	Uvolnění, držení těla a pohyb v prostoru	- vědomě pracuje s uvolněním a napětím těla, uvědomuje si své držení těla a využívá pohyb a prostor k dramatickému vyjádření,	Mezipředmětové vztahy: Český jazyk a literatura - řečový projev, vyjadřování myšlenek a pocitů Hudební výchova - práce s hlasem a dechem, smyslové vnímání Výtvarná výchova - představivost, fantazie a tvořivost Tělesná výchova - držení těla, pohyb, koordinace a pohybové vyjádření Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova - Sebepoznání a sebepojetí; Seberegulace a sebeorganizace; Psychohygiena; Kreativita; Komunikace
		Dech, hlas, řeč a přednes	- si osvojuje základy dechové a hlasové techniky a správné artikulace, - využívá dech, hlas a řeč, tempo, intonaci a výrazové prostředky k vyjádření myšlenek, pocitů a nálad i při přednesu a interpretaci textu,	
		Mimika, gesta a vyjádření emocí tělem a hlasem	- využívá mimiku, gesta, postoj těla a hlas k vlastnímu dramatickému vyjádření, - vyjadřuje pocity a nálady prostřednictvím těla a hlasu, - vnímá a rozpoznává projevy emocí u druhých a reaguje na ně v dramatických činnostech,	
		Smyslové vnímání, představivost a fantazie	- rozvíjí smyslové vnímání prostřednictvím dramatických her a situací, - využívá představivost a fantazii při vytváření představ, situací a příběhů, - uplatňuje vlastní nápady a tvořivě reaguje na podněty při dramatické tvorbě.	
	Improvizace a etudy	Improvizace bez přípravy a s jednoduchým zadáním	- se zapojuje do improvizace bez přípravy nebo na základě jednoduchého zadání, tvořivě reaguje na vzniklé situace a respektuje pravidla dramatické hry,	Mezipředmětové vztahy: Český jazyk a literatura - vyjadřování, tvorba příběhů Výtvarná výchova

		Dramatická etuda a její tvorba Práce s partnerem při improvizaci	- vytváří jednoduchou dramatickou etudu na základě vlastního nápadu nebo zadání, - využívá výrazové prostředky při ztvárnění etudy ve spolupráci s ostatními, - reaguje na jednání a podněty partnera a přizpůsobuje jim své jednání i improvizaci, - spolupracuje s ostatními při vytváření a rozvíjení dramatické situace.	- tvořivost a představivost Hudební výchova - rytmus, hlas a pohyb Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova - Kreativita; Komunikace; Kooperace a kompetice; Řešení problémů a rozhodovací dovednost
	Role, postava a mezilidské vztahy	Vstupování do role a jednání v roli Charakteristika a motivace postavy Mezilidské vztahy a jednání v různých sociálních rolích Vnímání situací z různých perspektiv	- vstupuje do různých rolí a přizpůsobuje své jednání dané dramatické situaci, - ztvárňuje postavu s využitím jejích charakteristických rysů a rozpoznává motivy jejího jednání, které zohledňuje je při hře v roli, - ztvárňuje různé mezilidské vztahy a způsoby jednání v dramatických situacích, - rozlišuje způsoby chování lidí v různých sociálních rolích, - nahlíží na dramatickou situaci z různých úhlů pohledu, - rozpoznává odlišné postoje a motivy jednání jednotlivých aktérů.	Mezipředmětové vztahy: Český jazyk a literatura - charakteristika postavy, motivy jednání, práce s příběhem Občanská výchova - mezilidské vztahy, sociální role, způsoby jednání Dějepis - jednání lidí v různých historických a společenských souvislostech Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova - Poznávání lidí; Mezilidské vztahy; Hodnoty, postoje, praktická etika Multikulturní výchova - Lidské vztahy; Multikulturalita
	Příběh, dramatické situace a stavba dramatu	Příběh a jeho struktura Dramatická situace, konflikt, čas a prostor	- rozpoznává základní části příběhu a jejich vzájemné souvislosti, - určuje základní prvky dramatické situace,	Mezipředmětové vztahy: Český jazyk a literatura - stavba příběhu, kompozice, dramatický text

		Motivace a jednání postav, vztahy mezi nimi Stavba dramatu	- chápe konflikt jako zdroj dramatického napětí a rozvoje děje, - využívá čas a prostor při vytváření a rozvíjení dramatické situace, - chápe vztah mezi motivací postav, jejich jednáním a vývojem příběhu, - se orientuje v základních fázích stavby dramatu (expozice, kolize, krize, peripetie, katastrofa či rozuzlení), - objasňuje, jak jednotlivé fáze ovlivňují vývoj dramatického děje.	Dějepis - historické události a jejich dramatické zpracování Výtvarná výchova - výtvarné ztvárnění prostředí a prostoru Hudební výchova - hudba jako prostředek vytváření dramatického napětí a atmosféry <u>Průřezová témata:</u> Osobnostní a sociální výchova - Kreativita; Řešení problémů a rozhodovací dovednost
	Dramatizace a tvorba scénáře	Dramatizace literární předlohy a jiných námětů Tvorba monologu, dialogu a jednoduchého scénáře Rozvíjení a úprava dramatického textu	- převádí jednoduchý příběh, báseň nebo jiný námět do dramatické podoby, - vybírá podstatné události a situace pro dramatické zpracování, - tvoří monology a dialogy odpovídající dramatické situaci, - uspořádává text do jednoduchého scénáře s ohledem na návaznost děje a jednání postav, - upravuje dramatický text s ohledem na možnosti jeho scénického zpracování, - spolupracuje s ostatními při tvorbě, dramatizaci a úpravách scénáře.	<u>Mezipředmětové vztahy:</u> Český jazyk a literatura - literární předlohy, tvorba monologu, dialogu, vypravování a kompozice textu Výtvarná výchova - výtvarné řešení prostředí a návrhy scénických prvků Hudební výchova - využití hudby při dramatickém zpracování <u>Průřezová témata:</u> Osobnostní a sociální výchova - Kreativita; Komunikace; Kooperace a kompetice; Řešení problémů a rozhodovací dovednost Mediální výchova

				- Tvorba mediálního sdělení; Práce v realizačním týmu
	Inscenační tvorba, práce s předmětem a loutkou	Práce s předmětem a jeho proměna v dramatický prostředek Práce s loutkou a její oživování Inscenační prostředky a jejich funkce Tvorba a realizace inscenace Prezentace a reflexe vystoupení	- proměňuje běžný předmět v dramatický prostředek a zapojuje jej do dramatické hry či situace, - oživuje loutku prostřednictvím pohybu a hlasu, vyjadřuje jejím prostřednictvím jednání, pocity a záměry postavy, - propojuje hlas, pohyb, prostor, rekvizity a zvuk při vyjádření dramatického dění a vyjadřuje jejich prostřednictvím atmosféru a zamýšlené sdělení, - se podílí na přípravě inscenace, propojuje jeho jednotlivé složky a spolupracuje s ostatními - prezentuje vlastní nebo společnou tvorbu před diváky, - reflektuje průběh a výsledek vystoupení, vlastní přínos i spolupráci ve skupině.	<u>Mezipředmětové vztahy:</u> Český jazyk a literatura - práce s příběhem, monolog, dialog, vyjadřování Výtvarná výchova - tvorba rekvizit, scénických prvků, loutek Hudební výchova - zvuk, rytmus a hudební doprovod inscenace Tělesná výchova - pohyb, koordinace a orientace v prostoru <u>Průřezová témata:</u> Osobnostní a sociální výchova - Kreativita; Komunikace, Kooperace a kompetice; Řešení problémů a rozhodovací dovednost Mediální výchova - Tvorba mediálního sdělení, Práce v realizačním týmu
	Divadlo, dramatické umění a jeho reflexe	Divadlo a jeho podoby, divadelní druhy a žánry Divadelní představení a jeho složky Vnímání a interpretace dramatického umění	- se seznamuje s různými podobami divadla a orientuje se v základních divadelních druzích, - vnímá a pojmenovává základní složky divadelního představení a chápe význam jejich vzájemné spolupráce,	<u>Mezipředmětové vztahy:</u> Český jazyk a literatura - literární předlohy, dramatické texty, interpretace příběhu Dějepis - vývoj divadla a jeho proměny v historických obdobích Hudební výchova

		Reflexe dramatické a divadelní tvorby	- vyjadřuje vlastní dojmy z divadelního představení a formuluje svůj názor na jeho obsah a zpracování, - porovnává různé způsoby dramatického a divadelního příběhu či tématu, - hodnotí vlastní dramatickou tvorbu i tvorbu ostatních, dokáže vyjádřit a zdůvodnit svůj názor, - přijímá zpětnou vazbu a využívá ji k dalšímu rozvoji vlastních zkušeností.	- hudba v divadle, hudební a zvuková složka představení Výtvarná výchova - scénografie, kostýmy, výtvarná podoba inscenace <u>Průřezová témata</u> Osobnostní a sociální výchova - Sebepoznání a sebepojetí; Mezilidské vztahy; Komunikace Multikulturní výchova - Kulturní diference; Lidské vztahy; Multikulturalita Mediální výchova - Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení